

A SPANYOLNÁTHA

UDVARHELYI EDINA

A név eredete

- ▶ Spanyolország semlegessége az I. világháborúban
- ▶ Cenzúra nem volt, így innen érkeztek az első hírek a járványszerű megbetegedésről – 1918. május 22. Madrid (ekkor már Magyarországon is látványosan pusztított a járvány)
- ▶ 100 év elteltével sem változott a név – a szóösszetétel egyik fele sem igaz

Nem Spanyolországból eredt és nem nátha, hanem influenza

Kifejezések a XX. Század elején

Nátha – szláv eredetű szó (1533-ból ered), az orr nyálkahártyájának váladékképződéssel járó gyulladása.

Náthaláz – a nátha fertőzés útján történő betegsége

Influenza – latin eredetű olasz kifejezés (befolyás), 1743-ban a nagy olasz náthajárvány idején terjedt el. Akkoriban úgy gondolták, hogy az égitestek befolyásolják az egészséget.

Bacillus – baculum (pálca) latin eredetű szó. A baktériumoknak a pálcika formájú típusát nevezték így. (100 évvel ezelőtti cikkekben még két l-lel írták)

Vírus – virus (méreg) latin eredetű, Dimitrij Ivanovszkij fedezte fel 1892-ben, a dohány mozaikos megbetegedését vizsgálva

„**vaccinának**” nem egy betegség megelőzésére, hanem gyógyítására alkalmazott oltást neveztek.

A világjárvány kiindulópontja

Első dokumentált jelentés: Egyesült Államok – Kansas Állam (katonai bázis,
Távol-Keletről hazaérkezett amerikai katonák által)

Katonai hajókon jutott Európába

Kínai vendégmunkások hurcolták be Angliába és Franciaországba

Közép-Ázsia ⇒ Oroszországba

Dr Balogh Ernő – Keleti hadsereg kórboncnoka Odesszában találkozott a betegséggel, ide csak Közép-Ázsiából terjedhetett a járvány (Odesszai kikötők zárva voltak a nyugati hajók előtt)

Ő feltételezte a járvány multicentrikus eredetét!

A betegség tünetei

- ▶ 20-40 év közötti férfiak nagy számú megbetegedése
- ▶ Bágyadtság, heveny hidegrázás
- ▶ 39-40 fokos láz
- ▶ Elkékült, bíborszínű arc, bőr kipirult
- ▶ Száraz köhögés
- ▶ Végtag-, izom fájdalmak
- ▶ Szem-, torokvérzés
- ▶ Tüdőgyulladás
- ▶ Differenciál diagnózis – pl.kiütéses tífusz
- ▶ „24 órás betegség”

100 évvel később is megállja helyét

28033—ki. 1918.

Tudnivalók az influenza (spanyol betegség) elleni védekezésről.

Az ez idő szerint elterjedt influenza (spanyol betegség) járvány könnyebb esetei náthával, rekedtséggel, köhögéssel és kisebb fokú rosszullétben jelentkeznek. Súlyosabb esetekben az említett tünetek nagyobb méretűek, a láz 39—40 fokig is emelkedik, a betegek erőtlének, étvágytalanok, sokszor erősebb fájdalmak kínozzák őket, sőt súlyos szövődmények is jelentkeznek, amelyek közül leggyakoribbak a tüdőgyulladás és a mellhártyagyulladás.

Tapasztalás szerint a ragály ott terjed leginkább és legnagyobb gyorsasággal, ahol sok ember sűrűn egymás mellett, különösen zárt helyen huzamosabb ideig tartózkodik. Ez okból a védekezés szempontjából a következőkre tartom szükségesnek a közönség figyelmét felhívni:

Ne látogassunk olyan lakásokat, ahol influenzában szenvedő beteg van.

A tömeges összejövetelektől tartsuk magunkat lehetőleg távol. Színházakat, mozgószínházakat, kabarékat, orfeumokat, kávéházakat, vendéglőket, kávé- és pálinkaméréseket, vasuti és egyéb váróhelyiségeket, társas egyleteket, gyűléseket, népmulatságokat kerülni tanácsos.

A vasutakon és villamoson, melyeken a zsúfoltság nem akadályozható meg, csak szükség esetén utazzunk, mert szomszédaink lehelete és nyálkarészletei, valaminek esetleg az érintkezésük útján, ha otthonukban ilyen ragályos beteg van, mi is megkaphatjuk a bajt.

Köhögés és tüsszentés alkalmával tartsuk zsebkendőnk a szájunk és orrunk elé.

A köpködés veszélyes.

A kézfogás is terjeszti a betegséget.

Szájunkat és torkunkat naponként többször fertőtlenítő szerrel öblítsük ki.

Testünket, ruházatunkat és lakásunkat tartsuk tisztán.

Minden étkezés előtt mossuk meg a kezünket.

Óvakodjunk a meghűléstől.

Miskolcz, 1918 október hó 1-én.

Dr. Szentpáli István,

polgármester.

„Barakkórházak” a járvány idején

CHOLÉRA-KÓRHÁZ: BUDAPEST

ÉPÍTETTE: TÓTH GYÖRGY

Cs. és kir. Saspartó-barakkok. Veszta.

M. a. k. Saspartó-Barakkok. Veszta.

A tanácstalanság

- A kórokozó ismeretének hiánya ➤ terápiás próbálkozások
(kinin, aszpirin, kalomel, kámfor, vizes borogatás)
- De voltak bátrabb próbálkozások is
- Átlagosan heti 2 cikk az Orvosi Hetilapban
- Folyamatos kutatások a kórokozó megtalálására
- Rendkívül magas betegszám segíti a vizsgálatokat
- Első gondolat a Pfeiffer-féle „influenzabacillus” – a két járvány közötti hasonlóság

Akik először mondták ki, hogy nem Pfeiffer-bacillussal állnak szemben

A kórokozó kutatása

- ▶ A XX. század elején még a baktériumoknak tulajdonítottak minden fertőző betegséget, annak ellenére, hogy 1892-ben már felfedezték a vírusokat.
- ▶ Vírus – méreg (latin) csak élő sejtben szaporodik
- ▶ 1890-92 közötti influenza-járványt okozó Pfeiffer-bacillus (orosznátha) mellett és ellene szóló érvek
- ▶ A köpetek egy részében ki is tudták mutatni, ez a tudósok vitáját fokozta
- ▶ **Dr Schultz Vladimir** – Augusztá-barakkórház bakteriológiai laboratóriumának vezetője
- ▶ 500 eset vizsgálata – egy, a többitől eltérő „baktériumot” talált
- ▶ Minden köpetben jelen volt, önálló mozgást végzett, a többitől eltérő pálcika alakú képlet

A kórokozó kutatása

- ▶ Dr Kentzler Gyula – igazgató főorvos /VIII.kerületi tüdőbeteg gondozó/
- ▶ Serológiai vizsgálatokat végzett – enyhe- és súlyos lefolyású, valamint egészséges emberek vérsavójával
- ▶ Antitestek felfedezése
- ▶ Schulz-Kentzler-féle bacillusnak hívták

„Vaccinák”

- ▶ Tályogból kinyomott anyagok és a köpet felhasználása
- ▶ Preparátumokat készítettek, vizsgálták a „bacillus” szaporodását, viselkedését
- ▶ Állatkísérletek – megfertőzték pl. a házinyulákat, amelyek túlélte, annak vérsavóját felhasználták
- ▶ Emberi vérsavót is alkalmaztak gyógyításra
- ▶ Eredmények biztatóak voltak, de az esetszám alacsony volt
- ▶ Dr Hutýra Ferenc következtetése a terápiák eredményeiből-nyájimmunitás

Felfedezés

- ▶ Spanyolnátha – influenza A-típusának egyik legelső formája
- ▶ Válasz keresése a fertőzés gyors, világméretű terjedésére
- ▶ Első próbálkozás 1951-ben eszkimók holttestéből vett minták /itt egy teljes falu áldozatává esett a spanyolnáthának/
- ▶ több mint 80 évvel később később – Lucy (1997)
- ▶ Eszkimó nő épen maradt tüdejéből sikerült a vírus genetikai anyagának kinyerése, kórokozó rekonstruálása 2005-ben

Az utolsó magyar király

- ▶ 1916-1918 között I. Károly néven osztrák császár, IV. Károlyként magyar király
- ▶ 1921. novemberében trónfosztás
- ▶ Madeira szigetére száműzték
- ▶ Finanszírozási gondok
- ▶ Fűtetlen nyári rezidencia a hegyen
- ▶ Speciális klíma – nagy hőmérsékleti különbség
- ▶ Halálának oka: spanyolnátha

Közlekedés a hegyre fel és le

A szánkók még ma is léteznek

Köszönöm a
figyelmet!